

גְּלַתָּהּ יְהוּדָה מֵעַנֵי זְמַרְבַּ עֲבֹדָה הִיא יִשְׁבָּה בְּגוֹזִים

לֹא מִצְאָה מְנוּחַ כָּל רַדְפֵיהָ הַשִּׁיגוּחַ בֵּין הַמִּצְרִים: (איכה פרק א' פס' 3)

שמעו נא אחינו בית ישראל, כי בעוונותינו ועוונות אבותינו, אנחנו מונים לחורבן בית מקדשנו, ולשריפת היכלנו, ולגלות שכינת עוזנו, ולנפילת עטרת ראשנו, ולפזור עם הקודש מירושלים עיר הקודש. אוי לנו על גלות השכינה. אוי לנו על חרבן בית המקדש. אוי לנו על שריפת התורה. אוי לנו על הריגת הצדיקים. אוי לנו על צערו של משיח. היום אלף תשע מאות ושלושים ושמונה לחורבן בית המקדש.

מפני מה אתם בוכים?

לְמִי אֶבְקֶה וְכִף אֶפֶק וּבְכִי אֶמְרָר וְהִמּוֹן מְעַי אֶשָּׁנֶן:

הֲלִמְקַדְשׁ שְׁאָרוֹן אוֹ כְּרוּבִים אֶשָּׁר עוֹ כְּרָבִים וְקִפּוֹ דֹ שָׁם קִנְיִן:

וְעַל דוֹכָן אֶשָּׁר הוֹכֵן לְלוֹי לְנִצְחַת בְּשִׁיר לְאֵל וְנִבְּן:

אֵהִי מִשְׁמִים עָלַי אוֹרִים וְתַמִּים אֶשָּׁר שָׁם כֹּ הִנֵּי מִשְׁמָר יְכוּנִין:

וְעַל הַרְגַּת הַקָּמִים בֵּית אֵל הַיָּם וְכָאֵן קוֹ סָם קְסָמִים גָּם מְעוֹנִין:

וְאֵיכָה תִשָּׁכַח אוֹר הַהֶלְכָה וְהַתְּלַמּוּד כְּמוֹ גְלַמּוּד מִי בְּיֻבֵּינִין: וְסוֹד תוֹרָה הִנֵּשׁ מוֹצֵי אֱלֹהִים וְמִי הוּא זֶה עָלַי הַדוֹר יְגוֹנִין:

תְּלִים נִפְלוּ עוֹ לְלִים נְיוֹ וְנִקִּים וְאִין מְקִים וְאִין חוֹ מְלִין וְחוֹנִין:

לְזֹאת כָּל יוֹם וְכָל לַיִל אֲנִילִיל בְּרוֹב חֶבְלֵי כְּמוֹ אֶבֶל וְאוֹנִין:

וּמִרְאָסָפוֹ דְּנֶאֱחָא אֶקְרָא לְקַפּוֹ דְּוַמְדָּמְעֵי עֶפְרָא צִיּוֹן אַחוֹנִין:

וְאֶחָד לְמִשְׁמוֹעַ קוֹל מְרַנֵּן וְאֵיכָה יִשָּׁבַח בְּדָד אֶקוֹנִין:

בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשנייה, ונלכדה ביתר, ונחרשה העיר.

תלמוד בבלי מסכת תענית דף כו עמוד ב

1392 לפני תחילת מניינם: נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ.

586 לפני תחילת מניינם: נבוכדנצר הכבלי החריב את הבית הראשון.

...סח לי זקן אחד מאנשי ירושלים, בבקעה זו הרג נבזראדן רב טבחים מאתים ואחת עשרה ריבוא, ובירושלים הרג תשעים וארבע ריבוא על אבן אחת, עד שהלך דמן ונגע בדמו של זכריה...
תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נו עמוד ב

70 למניינם: טיטוס הרומאי החריב את הבית השני.

...וימנו ראשי היהודים, אשר יצאו אל טיטוס... את מניין המתים אשר יצאו מכל שערי ירושלים, להיקבר בימי הרעב ובמלחמה, הנודעים להם. ויהי מספרם שש מאות אלף וחמש מאות ושבעים וחמישה, מלבד המתים בבתים וברחובות... ומלבד המתים בהיכל ה' ובבית המקדש ובחוצות ירושלים...
ילקוט מעם לועז – איכה.

132 למניינם: ביתר נפלה בידי הרומאים, והושם סוף למרד בר כוכבא.

...והיו הורגין בהם והולכין עד ששקע הסוס בדם עד חוטמו והיה הדם מגלגל סלעים משאוי ארבעים סאה עד שהלך הדם בים... אמרו שלוש מאות מוחי תינוקות מצאו על אבן אחת...
תלמוד ירושלמי מסכת תענית פרק ד דף סט טור א

...סמוך לבית המקדש היה שם איש ושמו דואג בן יוסף, וכשמת הניח בן קטן לאמו, והייתה אמו מודדת אותו בטפחיים וטופח ובאצבע, ועל כל טופח וטופח שהיה התינוק גדל, הייתה אמו נותנת משקלו זהב לבית המקדש, וכיון שהקיפו צרים על ירושלים ואכלו כל מה שיש בבתיהם, כי שלוש שנים וחצי באה ירושלים במצור ואכלו כל מה שיש להם, עד שעמדה האישה ושחטה את בנה, לקיים מה שנאמר "ואכלתם את בשר בניכם ובשר בנותיכם תאכלו" (ויקרא כ"ג), באותה שעה הניחה את בנה בחיקה, והייתה מגפפתו ומנשקתו, ואומרת אוי נא לאמך שלא שמחה בך, הידיים שטענו אותך יקצצו, והפה שנשק ייסתם, והשדיים שהניקו אותך ימסו, והרחם שיצאו ממנו יעקר, ולמה נקרא שמו רחם שהוא מתרחם, וכיון שגרמו עונות נהפכו אותו הרחמים לאכזריות, ונתאכזרה על בנה כנמייה הזו שהיא יולדת ואוכלת את בניה, והייתה רואה את דמו, והייתה בוכה עליו ומקוננת על מה שראתה...

מדרש אגדה, דברים פרק א

הוצאה לפועל?

על אלה אני בזכיה (איכה פרק א' פס' 16)

ועוד גלתה יהודה מעוני על שמשכנו משכנו של עני בתוך בתיהם, כמו שנאמר ואם איש עני הוא לא תשכב בעבוטו (דברים כ"ד) ונאמר בתורה אם חבול תחבול שלמת רעך בבוא השמש תשיבנו לו, כי היא כסותה לבדה, היא שמתו לעורו במה ישכב והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני (שמות כ"ב), לכאורה למה נאמר כי חנון אני, והרי היה הכתיב צריך לומר כי דיין אני. אלא...אף על פי שלא יהיה בשעת הדין על עוון זה אעניש ולא אהה ותרן, ואמנם גלו על עוון זה.

ר' שמואל די אוזידא, לחם דמעה, צפת, מאה ט"ז

העסקה פוגענית?

עיני עיני ירדה מים (איכה פרק א' פס' 16)

למדנו לימוד היטב הדק דאין לאדם להשתמש במשרתים שלו בעבודת פרך ובביזיון ובקושי השעבוד, כי אם ברחמנות בין האדם עצמו בין בני ביתו כי העושה להפך מזה הוא הנענש בעונש גדול להיות בעבדות ושעבוד או אחד מבניו... אשר בזה נראה לפרש מאמר רז"ל באיכה רבתי, גלתה יהודה מעוני ומרוב עבודה. שדרשו שם מעוני שגזלו מתנות עניים. ומרוב עבודה שנשתעבדו בעבד עברי. גלתה יהודה מעוני שהיו עושים עיני לעבדים ושפחות וכן מרוב עבודה שהיו משתעבדים בהם בריבוי עבודה בלי חמלה וחנינה כי זה הדבר גורם להם להיות גולים בגלות.

הרב חיים פאלאג'י, תוכחת חיים פרשת וארא, איזמיר 1788 - 1869

גלתה יהודה מעוני, על שאכלו חמץ בפסח דכתיב לחם עוני. דבר אחר על שחבלו משכנו של עני כדכתיב ואם איש עני הוא. דבר אחר מעוני, על שעשקו שכר שכיר שנאמר לא תעשוק שכיר עני ואביון. דבר אחר על שגזלו מתנות עניים שנאמר לעני ולגר תעזוב אותם. דבר אחר על שעבדו אלילים שנאמר קול ענות אנכי שומע. ומרוב עבודה, שהיו משתעבדין בעבד עברי:

ילקוט שמעוני איכה רמז תתרי

מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשת רבו, ושוליה של נגר היה. פעם אחת הוצרך (רבו) ללוות, אמר לו: שגר אשתך אצלי ואלונה. שיגר אשתו אצלו. שהה עמה שלושה ימים. קדם ובא אצלו. אמר לו: אשתי ששיגרת ליך, היכן היא? אמר לו: אני פטרתיה לאלתר, ושמעתי שהתינוקות נתעללו בה בדרך. אמר לו: מה אעשה? אמר לו: אם אתה שומע לעצתי גרשה. אמר לו: כתובתה מרובה. אמר לו: אני אלוך ותן לה כתובתה. עמד זה וגרשה, הלך הוא ונשאה. כיון שהגיע זמנו ולא היה לו לפורעו, אמר לו: בוא ועשה עמי בחובך. והיו הם יושבים ואוכלים ושותין והוא היה עומד ומשקה עליהן, והיו דמעות נושרות מעיניו ונופלות בכוסיהן, ועל אותה שעה נתחתם גזר דין.

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נח עמוד א

מפני מה אתה מצחק?

שוב פעם אחת היו עולין לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם. כיון שהגיעו להר הבית, ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ור' עקיבא מצחק. אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו, מקום שכתוב בו: והזר הקרב יומת (במדבר א') ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה? אמר להן: לכך אני מצחק, דכתיב: ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו (ישעיהו ח'), וכי מה ענין אוריה אצל זכריה? אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני! אלא, תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה, באוריה כתיב: לכן בגללכם ציון שדה תחרש (מיכה ג'), בזכריה כתיב: עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים (זכריה ה'), עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה - הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה - בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. בלשון הזה אמרו לו: עקיבא, ניחמתנו! עקיבא

תלמוד בבלי מסכת מכות דף כד עמוד ב